

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 40.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 9, 1887

ԹԻԻ 28.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հատ Աժան	Երես 217
Թագաւորին Ձայնը	217
Անձիւական Դարձ	218
Սեւ Ծով և Մարմարա	219
Ուղեւոր Բոյսեր	219
Գաղական Բանակը Յամին 1870	220
Փշրանք	220
Գարոցական Հանդէսը	221
Նամակներ	222
Հանդէս Քաղաքական	223
Արժէք Դրամնոց	224

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն Շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար, 2 Մեծիտիյէ, վեց ամսեայն՝ 1 Մեծիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 40 փարա: Թղթատարի ծախսը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Մ. Ռ. Ս. Պարսնի: Բաժանորդագրութեան եւ թղթատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնը պարտին ուղղուիլ առ Մ. Ռ. Ս. Բիք, Ամերիկացի Խան, Կ. Պոլիս:

Յանդիպել Մեծիտարաց Ընկերութեան կողմանէ:
Ճ. Բ. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՆՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ՆՄԲԱԳԻՐ

ՇԱՏ ԱԺԱՆ

Աւետարանի քարոզիչ մը իջած էր անձնական մը կէս աւուր ժամանակ պատմել հանքադործաց՝ շնորհաց և ճշմարտութեան վրայ զոր բերած է Յիսուս Քրիստոս: Խօսելէն ետքը անոնց պարզ ոճով Աստուծոյ առ կորուսեալ մեղաւորս սիրոյն վրայ, թէ ինչ է մարդուս վիճակը և Աստուծոյ անոր համար մատակարարած դարմանը, թէ ինչպէս կատարեալ և ձրի փրկութիւն կը մատուցուի մարդուս, և այլն, եկաւ ժամանակը որ դործաւորը դարձեալ սկըսէին իրենց գործին, և քարոզիչը ետ եկաւ հորին բերանը որպէս զի անկէ վեր ելլէր գետնին երեսը: Պատահելով հանքին վերակացուն, հարցուց անոր թէ ի՞նչ է իւր կարծիքը Աստուծոյ փրկութեան եղանակին վրայ: “Ո՛հ,” պատասխանեց մարդը, “շատ աժան է, ես չեմ կրնար հաւատալ այդպիսի կրօնքի մը:”

Առանց անմիջապէս պատասխանելու մարդուն խօսքին, քարոզիչը հարցուց. “Ի՞նչպէս դուրս կ'ելլես այս տեղէն?”

“Լոկ վանդակին մէջ մտնելով,” պատասխանեց մարդը:

“Եւ շատ ժամանակ կը տե՛նք վեր ելլել:”

“Ո՛չ. միայն քանի մը երկվայրկեան:”

“Ապաքէն այդ է ստուգիւ շատ դիւրին և պարզ: Բայց պէտք չունի՞ս աշխատել քու կողմանէդ՝ վեր ելլելու համար,” ըսաւ քարոզիչը:

“Հարկաւ ոչ,” պատասխանեց հանքադործը: “Ինչպէս որ ըսի, ուրիշ բան չունիմ ընելու, բայց եթէ մտնել վանդակը:”

“Բայց ի՞նչ կ'ըսես այն մարդոց համար որ փորեցին այս հորը և ըրին բոլոր այս կարգադրութիւնները: Շատ աշխատութիւն կամ ծախք եղաւ ասոնց համար:”

“Անշուշտ, այդ է բազմաշխատ և բազմամասն դործ: Հորն է հաղար ութ հարիւր ոտք խոր, և հանքին տէրը մեծ ծախքով փորել տուած է զայն, բայց այն է մեր դուրս ելլելու միակ ճամբան, և առանց անոր մենք բնաւ պիտի չըլլայինք կարող ելլել վեր երկրին երեսը:”

“Շատ լաւ, ուրեմն: Եւ երբ Աստուծոյ Խօսքը կ'ըսէ քեզ թէ ով որ կը հաւատայ Աստուծոյ Որդւոյն, յաւիտեան կեանք ունի, կ'ըսես իսկոյն, “Շատ աժան է, Շատ աժան է,” միտնալով թէ Աստուծո հանելու համար քեզ և ուրիշները, կորստեան և մահուան խորխորատէն, ըրած է ահադին ծախք, անոր դինն ըլլալով բուն իսկ իւր Որդւոյն մահը:”

Մարդիկ կը խօսին Քրիստոսի օգնութեան վրայ, իրենց փրկութեան մէջ, թէ եթէ իրենք ընեն իրենց մասը՝ Քրիստոս ևս պիտի ընէ իւր մասը, մոռնալով կամ չտեսնելով թէ Յիսուս Քրիստոս ինքն անձամբ քաւեց մեր մեղքերը, և թէ մեր մասն է միայն ընդունել ինչ որ պատրաստած է նա:

ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՁԱՅՆԸ

Ժամանակաւ կար իմաստուն և հզօր թագաւոր մը, որ քաջ տեղեկանալու համար իւր Ժողովրդեան վիճակին, որոշեց ճանապարհորդել իւր բոլոր տե-

րութեան մէջ ծպտեալ: Ուստի հանելով իւր ականակապ թագը, իւր շքեղ հանդերձները, և առնելով հասարակ շինականի անպաճոյճ ձև, ելաւ ի ճանապարհ ծածուկ և յանձանօթս:

Օր ըստ օրէ անոր հանդիպողներէն շատերն հաղիւ թեթեւ հայեցումով մը կ'արձակէին անոր, քանզի ոչ ոք կը կը կարծէր թէ այն սովորական և ընտանի հանդերձներուն տակ ծածկուած էր իրենց թագաւորը, որ փոխանակած էր իւր թագը գլխարկի մը, արքունի դաւաղանը՝ ցպոյ, և իւր պալատն՝ հասարակ օթեաններու զորս կրնար դնունել ճանապարհորդութեան մէջ:

Պատահեցաւ որ ծպտեալ թագաւորը կեցաւ պանդոկ մը ճանապարհին վրայ հանգստեան և կերակրոյ համար: Երբ մտաւ ներս, տեսաւ որ ուրիշ շատ ճանապարհորդներ հասած էին հոն յառաջ քան զնա, և անոնց մէջ տեսաւ ասպետ մը զոր իսկոյն ճանչցաւ թէ էր իւր պալատականներէն: Ի սկզբան ոչ ոք միտ դրաւ ծպտեալ թագաւորին, և ոչ իսկ պանդոկապետը կը թուէր յօժար ուշադրութիւն ընծայելու խոնարհ ճանապարհորդին: Բայց երբ նա մօտեցաւ լով պանդոկապետին որ խումբ մը պուշոտ պոռոչոտ մարդոց մէջ նստած կը խօսէր՝ իմացուց իւր պէտքը, ասպետը որ ի սկզբան հարեանցի միայն նայած էր օտարականին, յանկարծ առաւ իւր ոտըրը վայրուն պատենիւ, կանգնեցաւ, վազեց եկաւ յառաջ պանդոկապետին քով ըսելով. “Ո՛վ է այդ մարդը:”

“Հասարակ գիւղացի մը,” ըսաւ պանդոկապետը, արհամարհոտ աչօք նայելով ճանապարհորդին:

Վայրկեան մը դադրեցան ձայները, և ամենուն աչքը դարձաւ այն մարդուն որոյ երեւոյթը պատճառ եղած էր ասպետին այն հարցման և պանդոկապետին այն պատասխանոյն: Բայց ասպետն սկսաւ աւելի մօտենալ անձանօթ օտարականին, որպէս թէ վարատելու կամ հաստատելու համար կասկածը որ պատրուած էր անոր միտքը, և մինչ ոչ ոք դեռ խօսք մը ըսած էր, ասպետն,

այնպիսի ձայնով որ սրահին մէջ նստողներուն ամէնքը հանեց ոտք, դռնէն ըսելով, «Ս.յո, հանդերձն է դիւղացւոյ և մուրացկանի, Բայց յայնչ Գրեգոր Բարձր յայնչ է»:

Յիսուս Նազովրեցին էր ըստ արտաքին երևութիւն լոկ մարդ, բայց կը խօսէր այնպէս՝ ինչպէս չխօսեցաւ երբէք մարդ, և անոր ժողովուրդը կը ճանչնայ անոր ձայնը և կ'երթայ անոր ետեւէն: Կը խօսէր իշխանութիւն ունեցողի մը պէս, և ոչ ինչպէս կը խօսէին դպիրները: Կը խօսէր այնպիսի աստուածային սրբութեամբ, որ աշխարհք լսած չէր երբէք յառաջագոյն. և կը խօսէր կարեկցութեամբ առ մեղաւորս, որ բոլորովին նոր էր մարդոց մէջ, Ո՛վ յառաջագոյն այս մեղօք բեռնաւորեալ և արտմութեամբ ծանրացեալ աշխարհի մէջ խօսեցաւ առ իւրաքանչիւր անձ այնպիսի հրաւեր մը որպիսի է այս, «Եկէ՛ք ինձի ամէն յողնածներ և բեռնաւորութեամբ, և ես տամ ձեզ հանգիստ»:

Յիսուս կը խօսի տալիսին, և բանք նորա են բանք դառին Սասունոյ, ի շնորհօք, միանգամայն հզօր թագաւորի: Սկանջ դիր, ո՛վ մեղաւոր, թագաւորը կը խօսի առ քեզ: Ըսէ, կամիմ լսել փրկչիս և թագաւորիս: Եթէ լսես, հոգիդ պիտի ապրի, քանզի ոչ երբէք խօսեցաւ մարդ անոր պէս, իշխանութեամբ տալու կեանք մեղաւոր հոգւոյն:

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՁ

[Խմբագրական]

Անկարելի կը թուի ոմանց որ մէկ վայրկենի մէջ այնպիսի փոփոխութիւն կրէ մարդու կեանքը որ փոխուի նորա յաւիտեանական բախտը: Կը խորհին թէ դատապարտութենէ ազատուիլ երկայն և տաժանելի գործ մը պարտի ըլլալ, նման ճգնաց այն մարդուն որ կը ջանայ ազատիլ ծանր պարտուց բեռէն: Այսպիսեաց դժուարութիւնը մասամբ կը ծագի սխալ ըմբռնումէ մը: Ոչ մի յարանումանութիւն կ'ուսուցանէ թէ մարդ մը կատարելապէս բարի կ'ըլլայ մէկ վայրկենի մէջ: Սուրբ բարոնց կարմութեան գործը ամբողջ կենաց մը գործ է, և ոչ ոք այնչափ բարի է այսօր որ չկրնայ աւելի բարի ըլլալ վաղը: Բայց կայ իւրաքանչիւր նորոգեալ մարդու կենաց պատմութեան մէջ վայրկեան մը երբ նա եղաւ Սասունոյ դաւակ որպէս յայտնի կը թուի թէ Սուրբ Գիրքը կ'ուսուցանեն: Քննենք քանի մը նմանութիւններ որոցմով Սուրբ Գիրքը կը լուսարանեն թէ ի՞նչ է Քրիստոնեայ ըլլալ:

Այս կարեւոր փոփոխութիւնը կը կոչուի վերստին ծնունդ: Մեր փրկիչն ըսաւ Նիկոդէմոսի թէ՛ չէր կրնար մտնել երկնից թագաւորութիւնը եթէ վերստին չծնանէր: Ծընունդը անմիջական դէպք է: Նորածին մանուկը պարտի տարիներով ընդունիլ ծնողական խնամ, և կատարել մարմնային և մտաւոր մարդանք մինչեւ ըլլայ կատարեալ մարդ, բայց կար վայրկեան մը յորում նա առաւ իւր առաջին շունչը, և այդ վայրկենէն նա իբրեւ նոր էակ մը բարդուեցաւ մարդկային սեփն վրայ:

Այս փոփոխութիւնը նաեւ կը կոչուի դարձ, կամ ետ դառնալ: Մարդ մը որ օրեր և և ամիսներ քայլելով հեռացած է իւր տունէն և իւր դործէն, մէկ վայրկենի մէջ չկրնար դառնալ ետ իւր բնակարանը, բայց կրնայ մէկ վայրկենի մէջ դառնալ և փոխել իւր բնութայքը և սկսիլ քայլել հակառակ ուղղութեամբ: Ասոր նման է ուրիշ օրինակ մը զոր մեր փրկիչը կը գործածէ: Կ'ըսէ, «Եեզ զոհէն ներս մտէ՛ք. ինչու որ նեղ է ան դուռը ու նեղուածք է ան ճամբան որ դէպ ի կեանք կը տանի»:

Սուրբ, դռնէն ներս մտնել մէկ վայրկենէն կը կատարուի, թէպէտ դռնէն անդին նեղ ճամբուն մէջ կարելի է որ մարդ ստիպուի տարիներով քայլել մինչեւ հասնի յաւիտեանական կենաց:

Թէ՛ Քրիստոս և թէ՛ նորա սիրելի աշակերտը կը կոչեն այս փոփոխութիւնն անցնիլ մահուանէ ի կենան (Յովհ. Ե. 24) և Ա. Յովհ. Գ. 14): Բայց այսպիսի փոփոխութեան մը բնութիւնը կը պահանջէ որ անմիջական ըլլայ: Մարմնոյ մը մէջ կեանք կայ կամ չկայ: Կեանքը կրնայ տկար ըլլալ, բայց ցորչափ կայ կեանք, չնչոզ էակը կը կոչենք մարդ և ոչ մեռելով մարմին: Մեռեալ մարմին մը կենդանութեան դարձունել անհնար է: Սքանչելի գործերէն մին է որ երբէք կատարուած է աշխարհիս մէջ, և այն սակաւ դիպաց մէջ որ կատարուեցաւ անմիջական էր: Երբ Յիսուս ըսաւ Յայրուսի աղջկան, «Աղջիկ, ելի՛ր», և Ղազարոսի, «Ղազարոս, դուրս եկու՛ր», Մահն անմիջապէս յանձնեց իւր դռնը:

Փրկութեան պայմանը ինքն կ'ուսուցանէ նոյն բանը: «Հաւատա՛ Տէր Յիզուս Քրիստոսի» է պայմանը: Բայց հաւատալ մէկ վայրկենի գործ է: Այդ կը նշանակէ ոչ պարզապէս հաւատալ թէ Յիսուս Քրիստոս կարող է փրկել զմեզ, այլ յանձնել ինքն անոր այս վստահութեամբ թէ նա պիտի փրկէ զիս: Եթէ վստահ եմ թէ ունիմ վստահութեամբ հիւանդութիւն մը, և թէ այս ինչ բժիշկը կարող է բժշկել զիս և յօժար է յանձն առնուլ զիս բուժելու գործը, զիս աւնոր խնամոց յանձնելու գործը մէկ վայրկենէն կրնայ կատարուիլ: Նոյնպէս է իմ հոգւոյ մասին: Եթէ համոզուած չեմ թէ մեղաւոր եմ և կարծու փրկութեան, կամ որոշապէս չեմ դիտել թէ Քրիստոս կարող է յօժար է փրկել զիս, պարտիմ օղակել մինչեւ ցրուիմ տարակոյսներս այս մասին, բայց այն վայրկենին որ այդ կը կատարուի, կը մնայ միայն որ յանձնեմ զիս Քրիստոսի:

Եթէ փոփոխութիւնն անմիջական չէ, ի՞նչպէս կրնանք բացատրել այնպիսեաց վիճակը որոց մէջ այն սկսուած է բայց չէ կատարուած: Անգղիջ մարդը դատապարտութեան ներքեւ է, և ճշմարիտ հաւատացեալը արդարացած է: Եթէ այս վերջինը մեռնի, կ'երթայ յերկինս, իսկ եթէ առաջինը մեռնի, կ'երթայ ի կորուստ: Բայց ի՞նչ պէտք է ըսել այն մարդուն համար որ դարձի դալու վրայ է, — եթէ դարձն անմիջական չէ: Եթէ այդ վիճակին մէջ մեռնի, միթէ նորա հոգին բաժնուելով մաս մը ի կենան և մաս մը ի կորուստ պիտի երթայ: Ոչ, վստահ չի հոգին անբաժան է: Եթէ ժխտենք թէ փոփոխութիւնն անմիջական է, պարտինք անշուշտ ընդունիլ քաւարանի վարդապետութիւնը: Պարտի ըլլալ տեղ մը ուր հոգին, պատժուելով, կարենայ կատարել փրկութիւնն որ թերի թողուած էր այս կենաց մէջ: Նաեւ երբ այսպիսի ոք հասնի երկինք, իւր փրկութիւնը պիտի պարտի մասամբ Քրիստոսի և մասամբ իւր անձին քաւարան չարչարանաց:

Այսպիսի վարդապետութիւն կարի անհեթեթ է:

Բաւական թուով դէպքեր կը յիշուին Աստուածաշունչին մէջ յորս կը թուի թէ այս փոփոխութիւնն անմիջական էր: Առաջին և ընդ Աւետարանիչը կը յիշատակեն բժշկութիւնն անգամայն մարդուն որուն Յիսուս ըսաւ, «Բո՛ւ մեղքերդ քեզի ներուած են»:

Չայս ըսելով նա չձանոյց բան մը որ յառաջագոյն պատահած էր, կամ լրումն երկարատեւ գործողութեան մը: Թողութեան հիմն էր հաւատքն զոր նա այդ վայրկենին տեսաւ հիւանդ մարդուն և նորա բարեկամաց սըրտին մէջ: Ասոր նման է մեղաւոր կնոջ դէպքը որ յիշուած է Ղուկ. Է. 36-38 համարներուն մէջ: Նա մեծ մեղաւոր մը եղած էր, և սակայն մեր Տէրը չպատուիրեր նմա որ եւիցէ երկար պատրաստութիւն վստի թողութեան, ճիշդ ինչպէս չպահանջեց որեւիցէ պատրաստութիւն մահամերձ աւաղակէն, որուն սիրտը նորոգուեցաւ մինչ կախուած էր խաչին վրայ: Հաւանականապէս այս անձինք զգացած էին նախապէս, և թերեւս երկար ժամանակէ ի վեր, դժգոհութիւն իւրեանց վիճակին վրայ, և ինչ վստի լաւագոյնին, և այսպէս պատրաստ էին ուրախութեամբ ընդունիլ ներքին մեծ փոփոխութիւնը, բայց փոփոխութիւնը ինքն անմիջական էր:

Սուրբ, օրինաւոր է ըսել թէ ասոնք մասնաւոր դէպքեր են: Կարելի է ոմանք խորհին թէ ինչպէս մեր Տէրը մինչ երկրիս վրայ էր մարմնով հրաշիւք բժշկեց զհիւանդս մէկ վայրկենի մէջ, բայց այդպիսի բժշկութիւն չգործեք այժմ, նոյնպէս նա անմիջական թողութիւն չնորոհեց բացառիկ կերպիւ: Բայց նա միշտ ներկայ է երբ մեղաւորը կու գայ նմա հաւատով, և նոյն իսկ այս նպատակաւ բարձրացած է չոր Սասունոյ աշ կողմը որ մեղաց թողութիւն տայ (Գործ. Ե. 31): Պէնտէկոստէի օրը 3,000 անձինք աւելցան եկեղեցւոյն վրայ իբրեւ արդիւնք մէկ քարոզի: Տարսոնացի Սողոմի դարձը կատարուեցաւ ի մէջ ժամանակի որ անցաւ նորա գետին իյնալէն մինչեւ գոչելն, «Տէր, ի՞նչ կ'ուզես որ ընեմ», թէպէտ կարելի է որ նա ճամբուն վրայ ունեցած էր խորհուրդներ որ պատրաստած էին զնա այն փոփոխութեան: Բանապասին փոխապէս «բոլոր տունովը ուրախ եղաւ Սասունոյ հաւատաւորը» մինչ միայն քանի մը վայրկեան տալ անձնապատ ըլլալ կը խորհէր:

Ըստ մեզ, վերոյգրեալներէն յայտնի է թէ փոփոխութիւնն անմիջական է: Թէ նա որ այժմ «բարկութեան որդի» է, յաջորդ վայրկենին կրնայ ըլլալ «Աստուծոյ դաւակ»: Ո՛ր վայրկենին կը կատարուի փոփոխութիւնը: Այն վայրկենին որ նա կը յանձնէ զինք Քրիստոսի: Այս հպատակութեան մէջ կան երկու տարերք — վստահիլ Քրիստոսի իբրեւ Փրկչի, և հնազանդիլ Քրիստոսի իբրեւ Տէրոջ: Կան Քրիստոնեայք որ Սուրբ Գրոց համարներէն զոմանս զատելով անոնց յարակից մասերէն, այնպէս կը հասկընան թէ այս փոփոխութիւնը անգի կ'ունենայ մկրտութեան ժամանակ, ըստ որում այդ արարողութիւնը կը կատարուի ի հնազանդութիւն Քրիստոսի հրամանին: Սուրբ ճշմարիտ է թէ պարտ է ունենալ հնազանդութեան հոգին: Եթէ ոք զգայ թէ Քրիստոսի կամքն է որ նա մկրտուի, կամ ըլլայ միսիոնար, կամ մարտիրոս, և մերժէ հնազանդիլ նորա կողմաց, չկրնար ընդունիլ թողութիւն իւր մեղաց: Հնազանդութեան հոգին ունենալ է կարեւոր հրամանը և չկայ տարբերութիւն ի մէջ մկրտուելու հրա-

մանին, որուն ամեն ոք պարտի հաղանդիլ, եւ ուրիշ որեւիցէ հրամանի. եւ կարգանք թէ երբ Յիսուս պատուիրեց, տանք բոլորսն, բուն որ երթան եւ ցուցնեն զինքեանս քահանային, «երբ կ'երթային, մաքրուեցան»։ Անոնք հաւատացին Բրիտանի, եւ հաղանդեցան նմա, եւ այս ներքին զգացումը պիտի մաքրէր զնոսա, եւ ոչ օրինաց արարողութիւնը կատարելով։ Ուստի այն վայրկեանն որ ոք անկեղծաբար կ'ըսէ, «Տէր, քեզ կը վըստահիմ բոլորովին մեղաց թողութեան համար, եւ կ'ուխտեմ հաղանդիլ քեզ յամենայնի շնորհացդ օգնութեամբ», այդ վայրկեանն նա կ'անցնի մահուանէ ի կեանս։

Այս մասին դարձեալ պիտի գրենք յառաջիկայ շաբթու։

ՍԵՒ ԾՈՎ ԵՒ ՄԱՐՄԱՐԱ

(Հաստատուած է թէ Սեւ Ծովու ջրին մակերեսը նշաւակ է երկու փոփոխութեանց։ Առաջինն պատճառն է ջրոյ կանոնաւոր տարեկան փոփոխութիւնը։ Այս պարագային մէջ միշտ ամենէն աւելի կը բարձրանայ Սեւ Ծովուն մակերեսը Մայիսին եւ Յունիսին, Մայիսի կէսերը՝ այնպիսի տեղեր որ մօտ կը գտնուին մեծ գետոյ մը բերին, եւ Յունիսին՝ այնպիսի տեղեր որ որեւիցէ գետէ մը հեռի կը գտնուին։ Ծովուն մակերեսը ամենէն բարձր եղած ժամանակը կը բարձրանայ միջակ բարձրութեան 3.5 է մինչեւ 6.7 մետր նաչափ աւելի։ Միջակ բարձրութեան ժամանակն է Յունիս եւ Օգոստոս ամսոյ մէջ։ Ամենէն ցած կըլլայ մակերեսը տարին երկու անգամ, այն է Փետրուարին եւ Հոկտեմբերին, եւ այնուհետեւ կ'իջնէ այն միջակ բարձրութեան 2.4 է մինչեւ 3.9 մետր նաչափ վար։

Երկրորդ տեսակի փոփոխութիւնն է աւելի մնայուն, զի երբեմն կը տեսնուի քանի մը տարի։ Չոր օրինակ, 1874 է մինչեւ 1879, Սեւ Ծովուն մակերեսը միշտ ունէր 7.5 է մինչեւ 14 մետր նաչափ աւելի բարձրութիւն, 1880ին դարձեալ իջաւ, 1881ին անդամ մի եւս բարձրացաւ, եւ 1882ին դարձեալ իջաւ քան զտնորակման շատ։ Թերեւս այս վերջին փոփոխութեանց պատճառն է փոփոխութիւնն իջնող անձրեւոց ամ ըստ ամէնայն երկիրներուն վրայ որոց մէջէն կ'անցնին Սեւ Ծով թափող գետերը։ Առջի յիշուած փոփոխութիւնը կախեալ են անձրեւոց իջման տարբերութիւններէն տարուան եղանակաց մէջանդ։

Երկու հոսանք կան Սեւ Ծովու եւ Մարմարայի մէջանդ։ Կայ հոսանք մը ջրոյն մակերեսէն որ Սեւ Ծովէն Մարմարա կը վազէ, կայ նաեւ տակէն վազող հոսանք մը Մարմարայէ Սեւ Ծով։ Ըստ մեծի մասին մակերեսի հոսանքը տեղ կայ որ Վոսթորի աջ եւ տեղ կայ որ ձախ եզերքէն կը վազէ արեւմտեայ զոնտոնդ հրաւանդաններուն հանդիպած ժամանակ, եւ հրաւանդանաց մէջ տեղ գտնուող խորշերուն մէջ իրարու հակառակ հոսանքներ կը կազմուին։ Գլխաւոր հոսանքին վազելու աստիճանը կը գտնուին Վոսթորի լայնքին համեմատ, մեծագոյն անբարձրութիւնն ըլլալով 6.5 ոտք առ մէկ մի երկվայրկեան, կամ 7.4 հազարամիթր ի միւս ժամու, մինչ անոր միջակ արագութիւնն է գրեթէ ասոր կէսը։ Այս հոսանքը երկու տեսակ փոփոխութիւն ունի, մին տարեկան եւ միւսը, օրական։ Տարեկան փոփոխութիւնն այս է որ ամառն աւելի զօրաւոր կը

վազէ քան ձմեռը, օրականը աւելի զօրաւոր կը հոսի կէս օրէն երկու ժամ առաջ եւ կէս օրին քան որչափ որեւիցէ ուրիշ ժամանակ 24 ժամուն մէջ։ Այս երկու փոփոխութիւնը յառաջ կու գան զօրաւոր փչող հովէն, այն է հիւսիսային արեւելեանը, որ աւելի զօրաւոր եւ աւելի յաճախ կը փչէ ամառը քան ձմեռը, եւ որ աւելի զօրաւոր կը փչէ ցերեկը քան թէ զիշերը։ Այս վերի հոսանքը յառաջ կու գայ սա խորութեանն որ Սեւ Ծովուն մակերեսը, ինչպէս կը հաշուէ, 22 մետր նաչափ բարձր է քան Մարմարայինը։ Վարի հոսանքը նման վերինին կը վազէ փոփոխակի դէպ ի մէկ եւ միւս կողմը Վոսթորի, բայց անոր ընթացքը համապատասխաներ վերի հոսանքին, միջակ արագութիւնը ըլլալով 1.2 ոտք առ մէկ մի երկվայրկեան։ Այս հոսանքը յառաջ կու գայ սա խորութեանն որ Մարմարա Ծովուն ջրին ըլլալով աւելի տղի եւ վասն որոյ աւելի խիտ քան Սեւ Ծովունը, աւելի մեծ ճնշում կը ներդրուի, եւ հետեւապէս մակերեսէն այս ինչ հեռաւորութեամբ վարը այս խտացոյն ջուրը յարածամ կը մղուի Մարմարայէն դէպ ի Սեւ Ծով։ Եթէ Սեւ Ծովուն Մարմարա թափած ջուրը բոլորովին կամ մասամբ իմն ըլլար անոյ ջուրը զոր կ'ընդունի Սեւ Ծովը իւր մեծ գետերէն, ներքեւի այս հոսանքը պիտի չկենար, վասն զի աւելի ծանր եղող աղի ջուրը կ'իջնէր երկու ծովերուն եւ Վոսթորի յատակը, մինչ նուազ խիտ անոյ ջուրը կը մնար ջրին վերի կողմը։ Բայց այսպէս չէ բանը։ Անոյ եւ աղի ջուրը լիովին կը խառնուի Սեւ Ծովուն մէջ տակաւին Վոսթորէն անցնելով Մարմարա չթափած։ Այս կերպով Մարմարայի ջրոյն խտութիւնը յառաժամ կ'աւելնայ, եւ այսպէս յարածամ կը ճնշէ տակէն դէպ ի Սեւ Ծով։ Կը հաշուի թէ վերի հոսանքին խտութիւնը վարի հոսանքին խտութեան այնպէս կը համեմատի ինչպէս 1 առ 1.0128։

Վերի հոսանքը Մարմարայի մէջ կը թափէ մէկ երկվայրկեան մէջ 371,920 խորանարդ ոտք ջուր։ Վարի հոսանքը Սեւ Ծովուն մէջ կը թափէ մէկ երկվայրկեան մէջ 201,324 խորանարդ ոտք ջուր։ Այս թիւերէն սա հաշիւն եղած է որ ամ ըստ ամէն Մարմարայի մէջ վազած ջուրին աւելորդը կը կազմէ խորանարդ զանգուած մը անոր մի կողմն ըլլալով իւր 131 հազարամիթր։

Գալով վերի հոսանքին, անոր հոսման մեծագոյն սրնթացութիւնն է մակերեսին վրայ։ Փորձուած է որ հոսանքին արագութիւնը կը պակսի որչափ որ վարէն չափուի։ Ընդհանրապէս վարի հոսանքին մեծագոյն արագութիւնը ոչ թէ վերի կողման մակերեսին, այլ այն մակերեսէն 17 ոտք վար խորութեան վրայ է։

Ըստ որում Վոսթորի մէջ կայ վերին եւ ստորին հոսանք, քաջայայտ է թէ հարկաւ ըլլալու է տեղ մը ուր հոսանքին մին կը բաժնուի միւսէն։ Բայց խորութիւնը ուր կը գտնուի քաժանման այս կէտը, նոյն չէ Վոսթորի ամէն կողմը։ Շատ մը աւելի է Վոսթորի այն ծայրին վրայ որ Սեւ Ծովուն կը կցուի, քան Մարմարայի կցուած ծայրին վրայ, ինչպէս կը ցուցնէ հետագայ աղիւսակը։

Տեղաց անունը	Նեւաւորութիւն Սեւ Ծովէն հաղաթափելի վրայ	Յորութիւն մակերեսէն վար ուր կը գտնուի քաժանման կէտը ոտնաչափ վրայ
Ասիական Փարոս	—	164
Պէօլեքտէրէ	8.8	141
Անատոլու Հիսարը	20.—	118
Առնաւուտ Բէօյ	22.08	137½
Մարայ Պուրնու	30.—	63½

Վերոյեղեալը, սակայն, է միայն միջակ խտութիւնը ուր կը գտնուի քաժանման կէտը։ Վասն զի հոս եւս տեղի կ'ունենայ փոփոխութիւն։ Չոր օրինակ, գտնուած է որ Պէօլեքտէրէյի առջեւ երկու հոսանաց քաժանման կէտը աւելի խոր է Յունիսին քան Օգոստոսին իւր 27 ոտք, մինչ տարւոյն աւելի վերջերը քան զայդ աւելի մօտ է մակերեսին։ Այս դիտողութիւններէն կ'երեւի թէ քաժանման կէտը ամենէն աւելի ցածը կ'ըլլայ մակերեսէն այն ժամանակները որ Սեւ Ծով ամէն ժամանակէ աւելի լեցուն կ'ըլլայ, եւ ընդհանրապէս, քաժանման կէտը ամենէն աւելի բարձր կ'ըլլայ մակերեսէն այն ժամանակները որ Սեւ Ծովու մակերեսը ամէն ժամանակէ աւելի ցած կ'ըլլայ։

ՈՒՂԵՒՈՐ ԲՈՑՍԵՐ

Երբ երկրախոյզներու խումբ մը ասկէ քանի մը տարի առաջ կ'անցնէին Միացեալ Նահանգաց Քոլորատոյ երկրին կիզանուտ եւ անապատ մասերէն, հովի սոսկալի փոթորիկ մը հանդիպեցան։ Ամպերը հաւաքեցան զարմանալի արագութեամբ, եւ քանի մը վայրկեանի մէջ գրեթէ անթափանցելի խաւար մը պատեց զանոնք։ Բնականապէս խորհեցան ապաստան մը գտնել, բայց իրենց աչաց տեսութեան սահմանին մէջ չէր երեւեր ծառ, եւ հետին միայն կ'երեւէր բան մը որ կը թուէր թէ էր ժայռերու կամ ահաղին քարերու դէպ մը։

Ձիերը չուտով ուղղեցին դէպ ի անոր, եւ երբ մօտեցան այս կարծեցեալ ապաստանաբանին, ի դարմացումն նոցա, ահա կ'երեւէր թէ կը շարժէր այն, եւ չուտով բաժնուեցաւ ահաղին մեծութեամբ գունտերու, որ փոթորկին անսովորական ճիւղ սկսան թաւալլու գոլորիլ նշանակութեան արժանի կերպով։ Այժմ աւելի սաստիկ հով մը զարկաւ անոնց, եւ գունտերը կը թաւալէին դաշտին վրայ աւմէն կողմ, իբր թէ ահաղին ուղմը մը պայթած ըլլալով, զոյգ ընդ նմին հանելով արտառոց ձայն ճայթման մինչ կը շարժէին։ Եւ ինչ որ կ'երեւէր տեղի ապաստանի, այժմ եղած էր վտանգ մի եւս աւելնալով առջի վտանգին վրայ։ Թաւալող այս գունտերը սոսկում աղբեցին ճիւղուն։ Ճանապարհորդաց խումբը ետ դառնալէ ետքը չուտով սկսան սաստիկ վազցունել իրենց ձիերը փոթորկին առջեւէն, եւ ճայթող գունտերուն առջեւէն որ հիմա կը գլորէին արագ արագ եւ ուղիղ ընթացքով, յետոյ երբ կը պատահէին արեւելքի մը, կ'ոտնուէին դէպ ողբ իբրեւ նման կենդանի բաներու եւ կ'երթային չորս կողմը հոլովալով եւ դարձեալ դետին կ'իջնային հարիւրաւոր ոտք հեռին, դարձեալ շարունակելու իրենց շարժուն ընթացքը։

Գանի մը մղոն եղաւ այս արշաւը, եւ միայն այն ժամանակ դադարեցաւ երբ դադարեցաւ փոթորկին կատաղութիւնը։ Այն ատեն երկրախոյզը կանգ առին ընդել թէ ինչ էր այն, եւ դտան որ այն գունտերն էին բոյսեր, եւ որ այն էր բնութեան բաղմնալիւսի եղանակաց մին սփռելու համար իւր սպասաւորները։ Քոլորատոյ երկրին այս բոյսը կը ճանչցուի մեծ թաւալող-խոտ անուամբ։ Լայնքն է լեց կամ աւելի ոտք եւ բարձրութիւնը՝ չորս կամ հինգ ոտք, եւ կ'աճի տափալցած գնդակի ձեւով։ Ունի փափուկ եւ զիւրաբեկ արմատ, որ հաղիւ ուրեմն կը մանէ չոր հողին մէջ։ Երբ սերմի կ'երթայ, կը չորնայ եւ կ'ըլլայ նշանաւոր, կերպով բեկանուտ։ Այնուհետեւ անոր վերի մասերը կու գան իրար եւ կու տան բոյսին աւելի եւս զնդածեւ կերպարան։ Ար-

ծանրութիւնն ըլլալով 179 լիտր աւելի, մէջ-
քին շրջապատը՝ 8 մատնաչափ աւելի եւ
սրունից շրջապատը՝ 17 մատնաչափ աւելի:
Բայց Լամպէր 2 մատնաչափ կարծ էր քան
զմիւսն:

—Կ'ըսուի թէ Պիպարը կ'ակնկալէ ապրիլ
մինչեւ եօթնասունեւեկեց տարի եւ մեծնիլ
ուխտուն տարեկան ըլլալէ առաջ: Միւս կողմ
մանէ Լորտ Ռանտոլֆ Չըրչիլ աջնաչափ արագ
ծերացած է որ երեւելի բժիշկը ըսած են նմա
չակնկալել ապրիլ հինգ կամ վեց տարիէ ա-
ւելի:

—Ապացուցուած է թէ բլտթին թել կըր-
նայ քաշուիլ այնքան բարակ որ չերեւի լոկ
աչքով թէպէտ նշմարուի այն կատարելապէս
ձերմակ քարտի վրայ շօշափմամբ, եւ կրնայ
անհետիլ փոքրիկ մանրադիտակի օգնու-
թեամբ երբ քորած կը բռնուի այնպիսի դիր-
քով որ թելը շուք ձգէ:

—Սը. Բեդլըսպուրկից վաճառական մը որ
կ'ըսուի թէ միլիոններու տէր էր, զարնուած
եւ սպաննուած է ընկել լըրով մարդու մը
ձեռամբ որում մերթեց տալ 80,000 բուպլ
Ոչնչականութեան ի նպաստ: Մարդասպանը
ձերբակալուած է: Ռուսիացի ուրիշ դրամա-
տեարք եւս կ'ընդունին դիրքեր որ կը սպառ-
նան անոնց անմիջական մահ եթէ յանձն
չառնուն կատարել պահանջը տալով ստակ
ճանրութեան փաստ»ին համար:

—Լողացող տակաւներու եւ նմանեաց մի-
ջոցաւ Հիւսիսային Ատլանտեանին հոսանաց
արագութեանը փորձերը կը ցուցնեն թէ օրը
միջակ հաշուով հինգէն մինչեւ վեց մղոն է այն:

—Հաշուուած է թէ յԵրոպա տարին կը
դործուի ոչ նուազ քան 50,000 անձնասպա-
նութիւն: Տեղւոյ բազմամարդութեան նայե-
լով, ամենէն աւելի անձնասպանութիւն կը
դործուի Փարիզ, այնուհետեւ Կարդուս, Կո-
լան Վիեննա, Պերլին, Նիւ Եորք եւ Լոն-
տոն: ՅԱւստրիա դիտուած է որ Սլավ ման-
կամարդ կանայք աւելի մէտ են անձնասպան
լինելոյ քան Գերմանացի կանայք, եւ յիտա-
լիա եւ ի Գաղիա կ'ին անձնասպանից թիւը
աւելի մեծ է քան ի Գերմանիա:

—Ղիզէհի (Եգիպտոս) Սիլինքսը բաւական
զուրս հանուած է հողէն յերեւան գալով չորս
թաթերը եւ քովերը, եւ գտնուած է որ թա-
թերը փորուած չեն քարէ ինչպէս են մարմ-
նոյն մնացեալ մասերը, այլ չինուած են ա-
ղիւսէ, որպէս զի, ինչպէս կը մակաբերուի,
աւելի մեծ հաստատութիւն տայ հիմանը: Ո-
մանք արդէն շատ աւելի մեծ հնութիւն կ'ըն-
ծայեն անոր քան որչափ Եգիպտոսի բրդանց:

—Էտիւպոպի (Սկովտիա) կայ կառածիւզ
ձի մը որ առնչաներ կը բռնէ: Անցեալ օրեր
ձիուն տէրը դատւ մեռած առնէտ մը մոռ-
լին մէջ, եւ երբ դարձեալ կեր պիտի տար
ձիուն, սպասեց դիտել, եւ տեսաւ ահա որ
առնէտ մը կամաց մը կը մտնէր մոռը: Այն
ինչ սկսած էր ուտել մարացորենը, ձին ետ
առնեց իւր ականջները եւ սկսուիլ ցողկը
միսը ցորենին մէջ փնտռելու համար առնէ-
տը, բռնեց զայն իւր ականջներով, սեղմեց
զայն եւ շարժեց եւ վար նետեց, եւ այնու-
հետեւ հանդարտ սկսաւ դարձեալ ուտել իւր
կերը:

—Հնդկաստանի թղթատարութեան պաշ-
տօնարանը այնպէս հրաշալի կը նկատուի բը-
նիկներուն աւելի տգէտներէն որ ներսերը
գտնուած նամակատան տուփերը կը պաշ-
տուին: Անգամ մը մարդ մը իւր նամակը
ձգեց նամակատան տուփին մէջ, եւ բարձ-
րաձայն աղօթեց որ նամակն ուղղուած
տեղը երթայ, այսպէս ձայն տալով նամա-

կատան ողւորն որ կը կարծէր թէ տուփին
մէջ է: Ուրիշ բնիկ մը խոնարհութեամբ հա-
նեց իւր կօշիկները ոտքէն մինչ կը մօտենար
տուփին, եւ այլ եւ այլ ձեւերով երկրպագու-
թիւններ ըրաւ նամակը տուփը ձգելէն առաջ
եւ ետքը, եւ ի վերջոյ պղնձի քանի մը կտոր-
ներ դրաւ տուփին առջեւ իբրեւ քառութեան
նուէր, եւ դառնալով խոնարհական նոյն
դիրքով եւ շարժմամբ:

—Մաք Մահոն մարաշախտ որ երկու տա-
րիէն կ'ըլլայ ուխտուն տարեկան, կը գտնուի
տակաւին քաջառողջ վիճակի մէջ, որոյ մա-
սին միշտ եղած է հաշակաւոր, ինչպէս նաեւ
նորա գերդաստանը: Միւս եւս երկու մո-
րաշախտը Գաղիոյ որ կ'ապրին տակաւին,
այն են Լըպէօֆ եւ Գանրուպէր, ընկճած են
իրենց ծերութեան ներքեւ աննման Մաք Մա-
հոնի: Նախալիշատակալը Լըպէօֆ որ կա-
տարեալ առանձնութեամբ ապրած է իւր դը-
ղեկին մէջ 30րն, պատերազմէն հետէ յորում
կատարեց անպատիւ դեր մը, արագ կը մեր-
ձենայ մահուան, եւ թէպէտ Գանրուպէր, հա-
ւանական է թէ ապրի քանի մը տարի եւս,
գրեթէ բոլորովին խլացած է եւ կը տանջուի
յօդացաւէ:

—Գիտնականաց ծանօթ 172 տեսակը կան
կենդանեաց որ դուրկ են ի տեսութենէ—ընդ-
հանրապէս սպիտակ են գունով: Կան տեսակ-
ներ որ ունին փոքր աչք, եւ կան ոմանք որ
ընաւ չունին:

—Երեքամիւ կառք մը մտած է այժմ ի
Լոնտոն, որոյ ղլխաւոր առաւելութիւնը բաց
ի երեք կամ չորս անիւ ունեցող կառաց նման
հաստատուն լինելէ, այս է որ մէջը դիւրու-
թեամբ կրնան մտնել մարդիկ մասնաւորա-
պէս տիկնայք որք կրնան դերձ պահել իրենց
հանգերձները անիւներուն դպչելէ յառաջ ե-
կող աղտեղութենէ, առաւելութիւն մը որ
միշտ չեն կրնար վայելել չորս անիւ ունե-
ցող հասարակ կառք նստողները:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԷ

ՐՈՊԵՐԴԵԱՆ ՎԱՐՓԱՐԱՆ

Քսանեհինգ ուսանողը աւարտեցին իւր-
եանց ուսումն ի Րոպերդեան վարժարան այս
տարի: Անցեալ Չորեքշաբթի, Յունիս 29,
յետ միջաւեր կատարուեցաւ հանդէս վկա-
յականաց բաշխման: Օղը յոյժ գեղեցիկ էր
եւ որոշեալ ժամուն վարժարանի սրահը լսու-
բազմութիւն լեցուած էր ամէն աղջէ: Հան-
դիսին կը նախագահէր Ամերիկեան դեսպա-
նը: Ուսումնաւարտներէն երկոտասանը ձա-
ռեր խօսեցան ղլխաւորապէս ընկերական
նիւթոց վրայ, Անդլիերէն, Գաղիերէն, Թուր-
քերէն, Հայերէն եւ Պուլղարերէն, եւ այնու-
հետեւ Տոգ. Ուոշպըրն մատոյց բոլոր դասին
վկայականները: Ուսումնաւարտից տասն Հայ
են, մնացեալը Պուլղար, երկուքը Յոյն ըլլալով
Հայ ուսանողաց անուանը են, — Կարապետ
Գ. Էսայեան (Կ. պոլիս), Ստեփան Յովսէփ-
եան (Կ. պոլիս), Աղեքսանդր Քեաթիպեան
(Աղբ. պոլիս), Վահան Յ. Մատթէոսեան (Կ.
պոլիս), Սրթուր Ս. Մըսրեան (Պանարմա),
Յովսէփ Յ. Նաւասարդեան (Նիկոմիդիա),
Հրանտ Յ. Օտեան (Կ. Պոլիս), Յակոբ Ու-
ղունեան (Րոտոսթոյ), Յովսէփ Տէր Ստեփան-
եան (Րոտոսթոյ), Թորոս Յ. Թորոսեան (Պար-
տիզակ):

Յետ բաշխման վկայականաց, տրուեցան
տարեկան մրցանակները զորս ստացողներու
մէջ ըստ սովորականին բաւական նշանաւոր
տեղ մը կը բռնէին Հայ ուսանողը: Ի վախ-
ճանի Ամերիկեան դեսպանը, վաստաբան Մր.
Բիլլս, Գեր. Ներսէս Եպ. Արաբեան եւ Լո-

ղոֆէթ Պէյ, թարգման Յունական Պատրիար-
քարանի, ուղերձներ ըրին եւ յորդոր խօսեցան
ուսումնաւարտ դասին: Նոյն պահուն Տոգ.
Ուոշպըրն հեռագիր ստացաւ Սըր Ռ. Հուայթէ
որ ցաւ կը յայտնէր թէ տկարութեան պատ-
ճառաւ անկարող եղած էր ներկայ գտնուիլ
հանդիսին: Ամերիկեան դեսպանը գովեստ
խօսեցաւ Վեհ. Սուլթանին աղատամիտ եւ
կրթասէր ողւորն որոյ շնորհիւ ուսումնա-
րանք կը բազմանան եւ կը զարգանան ընդ
համայն Թուրքիա: Մր. Բիլլս, ի մէջ այլոց,
խօսեցաւ ի վերայ Անդլիական լեզուին մեծ
կարեւորութեան եւ Անգլիական դրականու-
թեան անսպառ ճոխութեան վրայ, հաստա-
տելով նաեւ թէ այդ լեզու անընդհատ կը
տարածուի ընդ համայն աշխարհ:

Րոպերդեան վարժարան կը յաջողի, եւ
անտարակոյս յընթացս ժամանակի զաւրի պի-
տի ըլլայ նորա տղերեցութիւնը այս երկրիս
նոր սերնդեան վրայ, մանաւանդ ինքնամակա-
լութեան ջանիւք որ եւս քան զեւս աւելի
յարմարի ուսմանց ընթացքը երկրին ժողո-
վրդեան պիտոյից եւ զաւրի ըլլայ սոյն հա-
տատութեան բարոյական դորութիւնը ու-
սանողաց վրայ:

Հիւսիսայ կատաղաշունչ հողմն որ մերթ կը
բերէ ուժանակի դժոխային բուրումն, հան-
դիսին առաւօտուն պատառելով յախտակած
տարած էր Րոպերդեան վարժարանի Ամե-
րիկեան գունագեղ դրօշակը, թողլով միայն
մի չերտ որ մերթ թողտեղով օդը կը ծածէր
եւ մերթ խորհրդաւոր ալօքը կը ծածանէր:
Վերջալուսին Պոսիորի շոգեհաւու մը վրայ
հանդիսէն դարձող խումբ մը կար, եւ երբ
յիշուեցաւ կապտեալ դրօշակը, օրիորդ մը, որ
եթէ ոչ ձեւոյ՝ գունոյ զօրաւոր ըմբռնում ու-
նենալու էր, կըսէր թէ ամբողջ դրօշակը տե-
սած էր: Եւ ստուգիւ հոն էր դրօշակը: Այն
չերտին վրայ մնացած էին աստղեր, եւ հոն
էին պատմական կարմիրն եւ կապոյտ: Ա-
նով կարելի էր հաստատել Ամերիկեան ան-
կախութիւնը եւ փշրել Գերութեան չղթոն:
Այն խորհրդաւոր չերտ թող ըլլայ բարի դու-
շակ Րոպերդեանի սանուց: Թէ եթէ կենաց
փոթորիկը մղեն տանին ամենայն ինչ որ
քաղցր է եւ փառաւոր, ամենայն ինչ որ ար-
ժէքաւոր է եւ արդիւնաբեր, դեռ պիտի մնայ
մէկ աստղ յաւիտենական ճշմարտութեան,
մաս մը կապոյտ՝ այն յուսոյն «որ ամօթով
չձգեր», եւ կարմիրն՝ անյողլի անյողղող ու-
րոշման. եւ կենքը պիտի ըլլայ յաղթանակ:

ՀՈՍ ՎԱՐՓԱՐԱՆ

Հոմ վարժարանի ընտելութիւնները կատար-
ուեցան Յունիս 30ին եւ Յուլ. 1ին: Յուլ. 2
Շաբաթ օրը կէս օրէն մէկ ժամ ետքը սկսեց
հանդէսն ուսումնաւարտ դասին: Նոր շէն-
քին մեծ սրահը հաղիւ բաւական կու դար
հանդիսականաց բազմութեան որ մեծաւ մա-
սամբ կը բաղկանար Հայ ընտանիքներէ:
Տասն ուսումնաւարտ աշակերտուհիք ընթեր-
ցան ընտիր չարագրութիւններ, որոց մեծ հա-
ճութեամբ ունկնդիր եղան հանդիսականք:
Ուսումնաւարտ դասին նուազներ դաշնակի
վրայ եւ աշակերտուհեաց երգեր յոյժ կը
զուարթացունէին հանդէսը: Հայ ուսումնա-
ւարտք էին, Օրիորդ Տիրուհի Քիւրք-
ճեան, Չապէլ Կ. Վարդանեսան, Նէվրիկ Յ.
Ֆրէնկեան, Բարիս Կոստան, եւ Վերգինէ Կոս-
տանդեան:

Տր. Լոնկ ի դիմաց ինքնամակալութեան մա-
տոյց վկայականները: Ամերիկեան դեսպանը
որ ներկայ էր, ուղերձ մը ըրաւ ցուցնելով ի-
գական սեռին բարձր դաստիարակութեան կա-
րեւորութիւնը: Պատ. Ա. Կոստանդեան խօ-

սեցան թուրք լեզուաւ. նոր դարուց ոգւոյն վրայ, թէ մեծ ըլլալու պայմանն է այժմ ծառայել տկարին եւ կարօտին, մինչ յառաջագոյն նոքա կը համարուէին մեծ որք զբաղումս, կը ծառայեցունէին ի փառս իւրեանց, եւ թէ սոյն ուսումնաւարտ դասին աշակերտութիւնը բարւոք ըմբռնած են այդ ոգին, ընտելելով իւրեանց նշանաբան «Սիրէ եւ Ծառայէ», զոր եւ կապոյտ աստղերու վրայ ծաղկազեր նկարեալ կը կրէին: Յաւարտ հանդիպին թէյ տրուեցաւ զպրոցին հիւրանոցին մէջ ուսումնաւարտից ընտանեաց եւ այլ բարեկամաց, եւ ամենեքին մեկնեցան յաջողութիւն մաղթելով հաստատութեան բարի գործոյն:

Վարժարանին այս տարուան ընթացքը եղած է յոյժ յաջող, աշակերտաց թիւն առաւել քան յառաջագոյն, եւ դպրոցը նշանակելի կերպիւ ազատ հիւանդութենէ եւ պատահարէ:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ՀԱՃԵԼԻՆ ԹԷ ՕԳՏԱԿԱՐՆ

Թէ մարդկային մտաց երեք մեծ եւ ընդհանուր կարողութեանց՝ ինչպէս խորհուրդ, զգացողութիւն եւ կամք՝ երկրորդն՝ այսինքն զգացողութիւնն ինչ մեծ կարեւորութիւն ունի մարդկային կենաց մէջ, զայս ցունել զուրս է ներկայ գործութեան նպատակէն, սակայն կրնայ համառօտակի ըսուիլ թէ առանց զգացողութեան վարիչ գործութեան՝ կենաց ամէն պահանջից մէջ խորհրդոյ տրամաբանական բոլոր ձեւերակութիւնը ամուլ եւ անպտուղ պիտի մնային: Զիք գործողութիւն առանց զգողութեան ի ներքուստ զգացման մեղմամբութեւն թելերէն, մինչեւ իսկ կատարուի այն փարաւորի գործավարաց բռնական խարաղանին տակ: Այս ըլլալով ի մաստաւիրական անհերքելի ճշմարտութիւնն՝ զիւրին է տեսնել թէ մարդիկ ընդէր յօժաբակամ կը փարին յաւէտ այն բաներուն որ հաճելի են քան այնք որ օգտակար են: Ապաքէն զիւրին չէ այս երկու տարրերն տարբարադրել, զի անոնց որեւիցէ մին կըրնայ պարունակել մաս մը իւր մէջ որ էսպէս վերաբերած ըլլայ միւսում: Սակայն կրնայ ընդհանուր առմամբ ըսուիլ թէ հաճելին կը վերաբերի զգացողութեան, իսկ օգտակարն՝ յաւէտ խորհրդոյ: Դիտողութիւնն մեղ կ'ուսուցանէ թէ կան այնպիսի վիճակներ զորս մարդիկ կ'ընտրեն սոսկ հաճոյից համար մինչեւ իսկ եթէ համոզուած ըլլան թէ վնասակար են անոնք, — զոր օրինակ, ծխախոտի, ալիւնի, օղուոյ գործածութիւնն եւ զանազան ապօրէն ընթացք, որոց յարածամ կամովին զոհ կ'երթան մարդկային ազգին կարեւոր մէկ մասն: Այս պարագայից մէջ դըրձաւոր դերակատարն զգացողութիւնն է եւ խորհուրդն միայն այնչափ կարեւոր է որչափ հարկ է իրագործել օղուոյ կամ միւս զեղերուն թմրեցուցիչ ազդեցութիւնն: Իսկ կամքըն զուրկ մնալով իւր վեհապետական փառաց զիրքէն ստրկաբար կը սողայ առ ոտս հեշտասէր եւ ըմբոստ զգացողութեան:

Ինչպէս ի վերեւ գիտուեցաւ, ըստ որում հաճելին առաւելապէս անհշուտիւն ունի զգացման հետ, հետեւապէս մարդիկ, մանաւանդ անոնց անմշակ մասն, հակամէտ են կատարել ինչ որ հաճելի է: Մինչ իրաց կամ գործողութեանց չլացուցիչ երեւութիւն տակ օգտակարն կուհնդու համար աւելի հասուն միտք եւ լուսաւորեալ խիղճ պահանջելի են: Սակայն իրողութիւն է նաեւ թէ ինչ որ այս

ինչ անձի հաճելի է, չէ միշտ հաճելի այլում ումեք որոյ բարոյական դաստիարակութիւնն, ընկերական եւ ընտանեկան պարագայք եւնտարբեր են: Այս կախումն ունի էսպէս ճաշակի կրթութեան աստիճանէն նաեւ եղանակէն:

Խնդիրն գործնականացնելով եւ խօսելով ի մասնաւորի մերադնէից վրայ՝ կրնայ պատշաճապէս հարցուիլ. Ընդէր Հայ երիտասարդք աւելի միտեալ են յաճախել ի թատրոնս քան ի հոգեւոր պաշտամունս, է՞ր վասն Հայ օրիորդք աւելի կը սիրեն պարել ցայ՝ զահանգիսի լուսասփիւռ սրահին մէջ քան ուսանել զպրոցական անպաճոյճ սակայն շինիչ դրամեղանին առջեւ: Պատասխանն պարզ է եւ մի. Զի չեն զգար անմիջական հաճոյք եկեղեցւոյ կամ դպրոցի մէջ, մինչ թատրոն եւ պարահանդէս կը ներշնչեն նոցա այնպիսի վայրկեական ուրախութիւն, որոյ օին պատշաճաց դիմագրաւելու համար առ նոսա կը պակսի կարեւոր բարոյական զօրութիւնն:

Քրիստոնեայք, որոց համար «ամէն բան օրինաւոր է, սակայն ոչ ամէն բան օգտակար», յաճախակի կամաւ ետ կը քաշուին յայնպիսի գործողութեանց եւ հաճոյից որք թէեւ հաճելի են, սակայն չեն օգտակար: Այս յառաջ կու գայ վսեմագոյն շարժառիթ, որով հաւատացեալն կը խորհի թէ՝ թէպէտ ինքն ազատ է կատարել զայն, բայց իբրեւ Քրիստոնեայ ընելու չէ, զի այդու կը վնասէ այլոց, որ է՝ Աւետարանական բառով՝ դայ՝ թակղութիւն: Արդեօք այս չէ՞ր այն ներքին համակրայից գործութիւնն, որով Հեթանոսաց անձնուրաց Առաքեալն պատրաստ էր մինչեւ իսկ ետ քաշուիլ ուտելէ միւս յաւիտեան: Յոյժ յաճախ կը հարցնեն թէ ընդէր Աւետարանականք չեն գործածեր զինի իւր չափաւոր սահմանին մէջ, զոր օրինակ, բաժակ մը սեղանի վրայ եւն: Զճշմարտութիւնս միայն խոստովանած կ'ըլլանք երբ բանք թէ գաւաթ մը ջրախառն զինի ըմպել սեղանի վրայ ըստ ինքեան մեղք չէ, սակայն միշտ ուղիղ համեմատութիւն պահել ճշմարիտ մարդոց գործն ըլլալով, կրնանք խորհիլ թէ արդեօք օգուտն զոր կը ստանանք գաւաթ մը զինիէ՝ մեծագոյնն է քան զվնասն որ յառաջ կու գայ անոր գործածութենէն: Մարդ միայն իւր անձին համար չապրիր: Եթէ գաւաթ մը զինին ըմպող անձն ընտանեաց հայրն է, նա պարտի խորհիլ թէ՝ թէեւ ինքն վայրկեանաւ կան հաճոյք կը զգայ այդու, սակայն ինչ մեծ վնաս կը գործէ իւր գաւաթաց՝ վարժեցնելով նոցա իսլայուն աչքն կարմիր գունոյն գինեոյ, որ յետոյ «քարբի պէս պիտի խայթէ» անոց զեռաթիթիթ սիրտերն:

Յօդուածագրոյս նպատակը չէ ամենեւին համոզել Աւետաբէլի պատուարժան ընթերցողներն խորշիլ յամենայն անմեղ հաճոյից, ընդհակառակն կը բաղձայ զարթոցանել ընթերցողաց մէջ զեղեցիկն, բարւոյն եւ ուղղին ճաշակն, որ յաւէտ կը ծառայէ ազնուացնել զմարդ եւ մերձակտրագոյն կացուցանել զնա մարդկութեան գերողոյն գաղափարականին: Սակայն աստ է կարեւոր խնդիրն Զիւրդ պիտի որոշենք սուտ հաճոյքն ճշմարտէն, ընկերութեան բարոյապէս հեղձուցիչ մթնոլորտին մէջ՝ որպիսի է այն ընդ որ կը յաճինք յարածամ: Առ այս հասնելու դիւրագոյն եւ ապահովագոյն եղանակն է ուսանիլ Տեառն մերոյ կեանքն եւ եթէ կարելի է նաեւ այն անձանց, որք ապրելով իբրեւ ճշմարիտ մարդիկ ունեցած են օրինակելի ընթացք: Իրողութիւն է թէ նա որ չունի հարստութեան գաղափարն՝ չունի աղքատութեան գաղափարն, նա որ չունի ուսումնա-

կանութեան գաղափարն՝ չունի նաեւ աղքատութեան գաղափարն: Ուրեմն իրողութիւնն չէ՞ նաեւ ըսել թէ նա որ չունի բարձրագոյն կենաց գաղափարն՝ չունի ստորնագունին գաղափարն: Եթէ միտքն չսկսի խորհիլ թէ եւ բարձրագոյն հաճոյք քան զայն, որով արդի կեղծ քաղաքակրթութիւնն կամի խաբել զմեզ, զանազանութիւն, ընդ մէջ ճշմարիտ եւ սուտ հաճոյից, անկարելի է: Բնական եւ ճշմարիտ հաճոյքն զուգահեռական կ'երթան օգտակարութեան: Այս առմամբ, այն հայրն որ իւր գաւաթաց բարոյական դաստիարակութեան համար կը զոռւշանայ գործածելէ, օրինակի համար, ոգելից ըմպելիք, կը վայելէ բարձրագոյն հաճոյք քան այն որ միայն իւր զուարճութեան հոգ կը տանի: Հօր մը հաճելի չէ՞ տեսնել իւր գաւաթին դարձագրումն մաքուր կենաց մէջ:

Ուրիշ իրողութիւն մը եւս սա է թէ՝ ինչ որ կրնայ կատարուիլ իբրեւ հաճելի եւ վստելուել ինչ լուսաւորեալ ընկերութեան մը մէջ, յարմար չէ միշտ ի գործ դնել նուազ զարդացեալ ժողովրդոց մէջ: Զոր օրինակ, ի նկատ առնուիք այն դիրքն որ տրուած է իդական սեռին, եւ այն ազատ յարաբերութիւնն որ կայ ի մէջ արական եւ իգական սեռից յԱմերիկա: Արդ, այս բան մ'է զոր թերեւս կը պահանջէ այդ ընկերութեան մշակութեան աստիճանն, սակայն մեր երկրին պարագայք որ բազում մասամբք թերի են, գէթ առ այժմ նպատաւոր չեն այնմ: Այսպէս իմա նաեւ շատ բաներու մասին: Սկզբունքն այս է, — եթէ օգուտն, որ յառաջ պիտի գայ ընելով զայն յԱմերիկա, ի ձեռս պիտի բերուի եւ աստ կատարելով զայն՝ ընելու է, իսկ եթէ չկատարեն օգտակար է ընելու չէ: Այս պիտի ուսուցանէ մեզ վարուել ըստ պահանջմանց պարագայից, որ մարդկային իմացականութիւնն անսմանական բնազդմանէ սեռիւ գատող էական տարբերաց մին կը կազմէ:

Սմիտիելով կրնայ ըսուիլ թէ, հանրութեան և մասնաճայն մեր անշնչ իսկական օգուտն գերադաս համարուելու է քան վայրկեական հաճոյքն: Կեանքն խաղալիկ չէ զգացողութեան ձեռաց մէջ: Խորհուրդն է որ կարէ ի վեր հանել մեզ մեր գերագոյն շահերն: Կամքն ունենալու է իշխանական մականն տալու վերջնական վճիռն մեր հոգեկան պետութեան անստեանելի խորհրդարանին մէջ:

Մեր ազգին մէջ կը գտնուին կարգ մը գիտնական անուանեալ երիտասարդք յորոց բազումք ի ուսմիաց զլուսնք կը զգան, ըսելով թէ «կարգացողներն եւս ոքնաւ մարդիկ չեն»: Աստ պատճառն յայտնի է. Կրթութիւնն որ կը թերանայ ընել զմարդ բարի մարդ եւ բարի քաղաքացի, անկատար է: Մեր ազգային կրթական շրջանաց մէջ չիք բարոյական դաստիարակութիւն բառին ճշգրիտ նշանակութեամբ՝ որ ուսուցանէ մանկանց եւ պատանեաց վարել օգտակար եւ ի հարկին անձնուրաց կեանք մը իւրեանց ապագայ ընթացքին մէջ: Երիտասարդ մը որ սովորած չէ կանգուն մնալ արիւարտ ընդդէմ հաճոյից ազդակեր հոսանաց՝ չէ հայրենասէր «Ազգին ապագայն իւր երիտասարդութեան ներկայն է» կը գոչէր յԱմերիկայէ Աւետաբէլի պատուարժան թղթակիցն: Ազգն է հաւաքումն անհատից, եթէ անհատք չեն մտքուր առնող եւ առողջ՝ ազգն է տկար եւ ապկար: Այն անձն որոյ կեանքն կը տարուբերի անզկեկ նաւու մը մէջ հաճոյից ծովուն վրայ չէ ազդասէր:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յունիս 27 ըստ Յուն., և Յունիս 9 ըստ Լատ., 1887

ՊՈՒԼՆԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Մեծ Սոսորանիէն ինխառ գումարեցաւ ի թըրնուլա Երկուշարթի կէս օրէն կէս ժամ առաջ: Մ. Թոնչէֆ, Փիլիպպէցի փառաւորան մը, ընտրուեցաւ նախագահ Սոսորանիէին ըստ- ուար մեծամասնութեամբ: Բանի մը քուէ- ներ տրուած էին ուրիշ ընտրելեաց, Մ. Սը- լալէքոֆ, Ձանքոֆեան կուսակցութեան ա- ռաջնորդը, ստացած ըլլալով 11 քուէ: Մ. Սթոյանոֆ, Ծայրայեղ խմբագիրն, ընտրուե- ցաւ Փոխ-նախագահ: Ներկայ երեսփոխանաց թիւն էր 436 (թերթերէն ունանք կը գրեն 336), եւ 38 բացակայ էին: Այն ինչ նոր պաշտօնակալը բազմած էին իւրեանց տեղերը կարգադրուեցան հեռագիրներ իշխանապետու- թեան ամէն կողմէն, որ կը շնորհաւորէին զխնամապետս եւ զպաշտօնակալս ժողովոյն, եւ կը յայտնէին յոյս որ կատարեալ ներդաշ- նակութիւն տիրէ ի մէջ այն անձանց որ կը գտնուին ի գլուխ Կառավարութեան, այնպէս որ կարող ըլլան ապա իշխան մը Պուլղարիոյ որ արժանի ըլլայ անոր:

Նիստը 5 1/2 ժամ տևելէ ետեւ փակուե- ցաւ, եւ դարձեալ գումարեցաւ յաջորդ ա- ռաւօտը լսելու տեղեկագիրն պատգամա- ւորութեան որ այցելեց այլ եւ այլ Եւրոպա- կան արքայիքն, նկատմամբ արդեանց իւր- եանց պատուիրակութեան: Յետ նկարագրե- լոյ դէպքերն որ յարակից էին իւր այցելութեան այլ եւ այլ մայրաքաղաքաց մէջ, պատուիրա- կութիւնը խօսեցաւ ի մասին իւր այցելու- թեան ի Կ. պոլիս յետագայ բանիւք: «Այն ետանդ զոր Մեծ Եպարքոսը եւ Բ. Իրան կառավարութիւնը ցուցուցին Պուլղարական տաքնապին լուծումը խնդրելու մէջ, եւ գը- խաւորապէս այն մարդասէր անձկութիւնը զոր Վեհ. Սուլթանը կը յայտնէ վասն խնդ- րոյն որ կը գրաւէ մեր ուշադրութիւնը, ար- ժանի է մեր լիակատար եւ խորին շնորհա- կալութեան եւ երախտագիտութեան:» Այս յայտարարութիւնն ընդունուեցաւ ետանդա- գին ծախարարութեամբ որուն մասնակցեցաւ ողջոյն ժողովը: Ժողովը այնուհետեւ փա- կեց իւր նիստը որոշելով գումարի Հինգշաբ- թի օր, օրակարգ ունենալով նստաշրջանին կարեւորագոյն գործը, իշխանի մը ընտրու- թիւնը: Ուստի յետին աստիճան անձկու- թեամբ կը սպասուէր սոյն նստին, եւ կարե- լի է իմանանք անոր արդիւնքը մեր թերթը մամուլը չգրուած:

Մինչ կը սպասենք այդ լրոյց, կրնանք ի նկատի առնուլ զոմանս Եւրոպական թեր- թերու զխողովութեանց: Յիշեալս կ'ըսէ թէ ըստ որում զեռ գտնուած չէ եւ ոչ կա- րելի է առ այժմ դանել հիմն վասն լուծման Պուլղարական խնդրոյն, խոհեմութիւն չէ որ Սոսորանիէն ձեռնարկէ իշխանի մը ընտրելու: Եւ ուստի կը յուսայ թէ խոհականութեամբ եւ խաղաղութեան սիրով առաջնորդեալ Պուլղարական զեւանագէտը պիտի պահեն ի- րաց արդի առժամանակեայ վիճակը, եւ թո- ղուն որ Եւրոպական զեւանագէտը խաղա- ղութեամբ վայելին իւրեանց ամբան արձա- կուողը: Վիեննայի Բեթ. թերթը եւս կը կար- ծէ թէ Սոսորանիէն պիտի չհամարձակի իշ- խանի մը ընտրութիւնը կատարելու ծանրա- կշիռ քայն առնուլ, բայց եթէ առնու իսկ, ի հարկէ չհետեւիր թէ անյոյս է խաղաղական լուծում մը, վասն զի Պուլղարիա ոչ եւս է կեդրոն Եւրոպական իրաց: Նոյն Թոնչէ Բեթ. եւս սերտիւ կը յորդորէ զՊուլղարս չձեռնար-

կել իշխանի մը ընտրութեան, այլ ամուր բռնել ուղիղը եւ Պերլինի դաշնագիրը որպէս ըրին ցարդ: Նոյն Վեթ. կ'ըսէ թէ զով ոք եւ ընտրեն Պուլղարը, արդիւնքը բացարձա- կապէս ոչինչ պիտի ըլլայ, վասն զի Ռուսիա պիտի չհաւանի որեւիցէ ընտրութեան զոր կը կատարէ մարմին մը որ չունի իրաւունք ընտրել իշխան: Այս թերթը կը կարծէ թէ Սոսորանիէն իսկական նպատակն է յարու- ցանել նոր պատճառանք վասն միջամտու- թեան այն գահիճներու որ գրգռած են ինա- մապետութիւնը հակառակիլ Ռուսիոյ:

Բաւական խրատ կ'ընդունին Պուլղարը չընտրել իշխան մը, բայց ունին պիտի դնեն Թոնչէ թղթակիցն ի Վիեննա կ'ըսէ: «Որչափ եւ հակասական ըլլան վերջին դրոյցը Պուլ- ղարիայէ, մէկ մասին համաձայն են ամենե- քին, այն է թէ Սոսորանիէն պիտի ձեռնար- կէ ընտրել իշխան մը: Սոֆիայէ ու թըրնուլայէ ուղղեալ հեռագիրը կը կրկնեն այդ խօսքը, եւ մին մինչեւ իսկ կը գուշակէ թէ Սաքս-Գո- պուրկ-Կոթայի իշխանը պիտի ընտրուի:» Տէյն Նիւ-Կի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է այս իշխանին հետ, եւ նա ըսած է թէ եթէ Սոսորանիէն ընտրէ զնա, նա լուրջ կ'երպիւ ի նկատի պիտի առնու խնդիրը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբթու Երկուշարթի օր Ձարը հաւանութիւն տուաւ Պետական Ժողովոյ մէկ որոշմանը որ անմիջական քննութիւնը կատարուին ի ձեռն երկրաշտիաց վասն չի- նութեան երկաթուղւոյ Սիպերիոյ Թումքէ յորքութեաք, եւ այս վերջին քաղաքէն ի Սթը- թինքը որ աւելի հեռուն է արեւելեան կող- մը: Այս գիծերը պիտի կազմեն մասն երկա- թուղւոյն որ որոշուած է չինել ի Սիպերիա մինչեւ վլատկովոսթոք: Խաղաղականի եղերաց վրայ: Ուղւոյն մէկ մասին չինութիւնը կա- րելի է սխի յառաջիկայ դարուն, եւ կը կար- ծուի թէ ամբողջը կը լրանայ հինգ տարիէն: Երբ այս երկաթուղին չինուի, իբր 13 օրուան մէջ կարելի պիտի ըլլայ երթալ Սթ. Բեդրոս- պուրկէ ի վլատկովոսթոք: Ուրիշ մասամբք եւս մասնաւոր ուշադրութիւն կը նուիրուի Սիպերիոյ այս տարի: Մեծ Դուքսն Միքայէլ գացած է ներկայ ըլլալ արեւելադաշնակալին յերթութիւնպուրկ, եւ կըսուի նաեւ թէ նա պիտի բանայ նոր համալսարանն ի Թումքէ:

Յունիս 23ին Գաղիոյ Խորհրդարանը ա- ռաւել քան երկու երրորդի մեծամասնու- թեամբ որոշեց ջնջել օրէնքն որով կղերական ուսանողք ազատ կ'ըլլային զինուորական ծա- ռայութենէ: Յիշեալ Եպիսկոպոսը խնամով պատրաստուած ատենախօսութիւն մը ըրաւ սոյն որոշման դէմ, յորում յառաջ բերաւ թէ այս որոշումը չէր ազդեր առաւել քան 1,500 երիտասարդաց եւ թէ կառավարութիւնը զերբաւ կրնար ազատ կացուցանել զանոնք, բաց ի եթէ նպատակ ունի ընել որ այլ եւս քահանայ չպատրաստուի:

Մ. Բուվիէ պատասխանեց ժխտելով թէ այս օրէնքն ուղղեալ էր որեւիցէ մասնաւոր դատու դէմ: Ըսաւ թէ Կառավարութիւնը կը ձանաչէր թէ բարոյական գերագոյն շահերը զորս Եպիսկոպոսը կը պաշտպանէր եւ թէ բարձր դատարարակութեան կարեւորութիւ- նը, բայց պիտեց թէ հարկ է որ տարածուի այս զգացումը թէ արեւան տուրքը կը դրուի բոլոր դասերու վրայ, եւ որ ամենեքին պատրաս- տուին խաղաղութեան ժամանակ երկիրը պաշտպանելու համար: Թոնչէ կը կարծէ թէ կղերական դասն իրապէս վնաս պիտի չկրէ

այս նոր օրինաց դործադրութեամբ, այլ թէ ամենեքին որ կոչոււմ ունին այդ պաշտօնին, անդրդուելի պիտի մնան իւրեանց նպատա- կին վրայ մինչ կը լրացունեն զինուորական ծառայութեան շրջանը:

Թոնչէի թղթակիցը կը պատմէ ուրիշ կա- րեւոր դատաստան մը ի Սթ. Բեդրոսպուրկ երկու շաբաթ առաջ, յորում 21 Ոչնչականք բերուած են զինուորական ատենին մը առ- ջեւ, եւ մինչեւ վճռոյն տրուիլը դատաստա- նը այնպիսի մեծ խնամով դադարեց պահուած էր որ սակաւ Ռուսիացիք տեղեկութիւն ու- նէին անոր նկատմամբ — եւ ոչ մի Ռուսական թերթ ազատ էր չիշել զայն: Ի վախճանի հրապարակուեցաւ պաշտօնական տեղեկագիր դատաստանին, որ կու տար ոճրագործաց ա- նունները եւ տարիքը, հանդերձ իւրաքան- չիւրին գէմ բերուած ամբաստանութեամբ: Անոնցմէ երկուքը կին էին, եւ ի բաց առ- եալ մին, ամենեքին 30 տարեկանէ վար: Ատենը մահուան դատապարտեց անոնցմէ տասնեկինքը, եւ արձակեց չորսը: Մահ- ուան վճիռներն ամենեքին թերթերուով բռնի աշխատութեան փոխուած են, — երե- քը ցկեանս եւ մնացեալը չորսէն մինչեւ քսան տարի:

Երբ Միլան Թագաւորը Վիեննա հասաւ, ընդունուեցաւ վեհապետի վայել ամէն պա- տիւններով: Վիեննայի զինուորական հրամա- նատարը, ոստիկանապետը եւ այլ նշանաւոր անձինք զիմաւորեցին զնա երկաթուղւոյ կա- յանը: Այն ինչ հասած էր իւր պանդոկը, երբ Կայսրն այցելութեան եկաւ նմա: Յաջորդ առաւօտը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Քալնոքի Կոմսին հետ, եւ յետ միջառուր պաշտօնական խնձոյք մը տրուեցաւ ի պա- տիւ անոր: Վիեննայի թերթեր այժմ միաձայն կ'ըսեն թէ Մ. Բիսթիչի ի պաշտօն դառնայն բնաւ պիտի չաղդէ երկու տերութեանց սերտ յարաբերութեանց, եւ Մ. Բիսթիչի բերան եղող թերթը չեշտիւ կը հաստատէ նոյն բա- նը: Սակայն Սթ. Բեդրոսպուրկի Վեթ. թերթը կ'ըսէ թէ Կոմս Բալնոքի պարտի նը- կատել Սերվիոյ վատահալան խօսքերն իբրեւ համբոյր Յուդայի, վասն զի ինչ եւ ըլլան Միլան Թագաւորին բաղձանքները, հասարա- կաց դադափարն ի Սերվիա յոյժ հակառակ է Աւստրիոյ, եւ Սթ. Բեդրոս կը կարծէ թէ ի Վիեննա Միլան Թագաւորին ցուցուած բո- լոր պատուոյն մէկ նպատակն է համոզել զնա որ չհրաժարի, որպէս միտեալ է վասն զի ի- րեն հակառակ զգացում կայ ի Սերվիա:

Իտալիոյ Նախարարութեան համար վըս- տահութեան քուէ մը տրուեցաւ Յունիս 30 ին, 276 քուէից մէջ միայն 37 հակառակ ըլ- լալով: Յետոյ սակաւ ինչ նուազ մեծամաս- նութեամբ Խորհրդարանը քուէարկեց 20 մի- լիոն Փրանքի վարկ մը Ափրիկեան արշաւան- քին համար, եւ մասնաւոր վասն կազմու- թեան յատուկ զօրաբաժնի մը ի Մասսիա: Վիճաբանութեան միջոցին Մ. Գրիսի, Ներ- քին Գործոց նախարարը, յայտարարեց թէ Իտալիա կատարելապէս համաձայն է Անգ- ղիոյ հետ նկատմամբ Միջերկրականի խնդ- րոյն, եւ թէ չկայ պատերազմի նշան յեւ- րոպա:

Կ'ըսուի թէ Սպանիա, որ երկար ատենէ ի վեր կը ջանար ծանցցուիլ իբրեւ առաջնա- կարգ տէրութիւն, ընդունուած է Կեդրոնա- կան Դաշնակցութեան մէջ, այդու ընկերակ- ցելով Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, եւ Իտալիոյ հետ:

Գերմանական թերթեր կը գրեն թէ բը- ժիշկը տեղի տուած են Կայսեր բաղձանաց

որ այցելէ Կալթայն եւ դարձեալ տեսակցի Ֆրանսիս Եղեղի Կայսեր հետ, թէպէտ այս տարի կանոնաւոր կերպիւ բաղնիք պիտի չմտնէ: Կայսրը Պերլինէ ուղեւորեցաւ յէմն Յուլիսի 4ին: Յուլիս 1ի Բէսթը Լոյս կը հրատարակէ հեռագիր մը Պերլինէ որ կ'ըսէ, «Ռուսիոյ դէմ մեծ զայրուածի զգացում մը կը տիրէ: Նշանակելի է որ Պերլինի բոլոր կէս պաշտօնական թերթերը միանգամայն կը հրատարակեն յօդուածներ յորս որոշապէս կը յանձնարարեն Գերմանացի դրամատեսարց որ չքննեն Ռուսական արժէթուղթեր, ըստ որում Ռուսիա, որ մօտերս հանելով հրովարտակ ընդդէմ օտարականաց ուղղեց հարուած մը Գերմանիոյ, ի դիմել պատերազմի, անտաւրակոյս կը ջնջէ արժէքն երկու երկիրներու բուրքի Ռուսական արժէթուղթաց որ այժմ կը գտնուին ի ձեռս Գերմանացի դրամատեսարց: Փարիզէն Յուլիս 4 թուականաւ ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ այս խմբագրական յօդուածներու պատճառաւ Ռուսական արժէթուղթաց գինն ինկաւ 1 ա. հ. (սա հարիւր) ի Լոնտոն եւ ի Փարիզ:

—Սբ. Բեղբայրուրդէն Յուլիս 4 թուականաւ ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մ. Կաթ. քոթ, խմբագիր Մ. Կաթ. Կաթ. ծանրապէս հիւանդացած է:

—Օտեսայէ Լէվան Զեբալի ուղղեալ յատուկ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սերվիոյ Նաթալի Թագուհին Եաթայէ այդ քաղաքը հասաւ Երեքշաբթի օր: Նաւահանգստին բոլոր Ռուսական նաւերը զարդարուած էին եւ թնդանօթք արձակուեցան ի պատիւ Թագուհոյ: Նորին Վեհափառութիւնը հեռագրաւ ծանոց թէ պիտի չկարենայ երթալ ի Ռուսիա ուր կարգադրուած էր որ տեսակցութիւն մը ունենայ Նիկոլայեթ Թագուհոյ հետ: Թիթակիցը այդ ժամերմական կերպիւ կը ծանուցանէ նաեւ թէ վստահանալի աղբիւրէ իմացած է որ Թագուհին հեռագիր ուղղած է Մ. Ռիթիլի: Աստի կը հետեւցուի թէ տեսակ մը հաշտութիւն գոյացած է ի մէջ Թագուհոյ եւ Սերվիական Նախարարաւորութիւն:

—Հեռագիրը Շանկայէ կը ծանուցանէ թէ ի մօտոյ պիտի կատարուի ամուսնութիւնն Չինացի նորաստի Կայսեր: Ընտրուած է օրիորդ մը որ կը համարուի արժանի կայսրուհի ըլլալու, եւ կարգադրութիւնը կ'ըլլան կատարելու յոյժ շքեղ հարսանեաց հանգէս մը որուն ծախքը կը հաշուուի առաւել քան մէկ միլիոն ոտիկ: Հարսանեաց հանգիսին առթիւ Կայսրը առաջին անգամ պիտի երևնայ իւր հեղափոխական ըստ որում բաց կառքով պիտի անցնի Բէքլինի փողոցներէն: Սիւննայի կը յիշեցունէ իւր ընթերցողաց թէ այս դէպքը գուշակ է կարեւոր փոփոխութեան մը Չինաստանի կառավարութեան մէջ որ անցեալ 23 ամաց միջոցին կ'ընէ խնամապետաց ձեռքն էր, ի բաց տեսալ թոնկէի իշխանութեան քոնի մը ամիսները:

—Շաբթուս թերթերը բաղդատապէս սաւառ արկածներ կը յիշատակեն: Ի թուրք Պաղիոյ, սաստիկ անձրեւը իջան եւ ականաներէն ջուրեր այնպէս յորգեցին Րոն գետին վրայ որ լուացարար կիներ տանող նաւակ մը շրջեցաւ եւ անոնցմէ տասն խեղդուեցան: Երկու մեծ հրդեհք կը ծանուցուին Ամերիկայէ: Մին պատահած է ի Շիկագոյ եւ իւր 250,000 Անգլ. ոսկոյ արժողութեամբ ստացուածը կորսուած է: Միւսն արձաթի հանքի մը մէջ որով 13 հանքագործք բոցերուն մէջ մեռած են:

—Անցեալ շաբթու իրանտայի պատժական օրէնքը խտացուեցաւ առաջարկութիւնը

յառաջ բերուեցաւ, եւ ըստ Անգլիոյ խորհրդարանական սովորութեանց, միւս եւս պատեհութիւն արուեցաւ առաջարկութեան վրայ փոփոխութիւն թելադրելու: Առաջարկութեան մը վիճաբանութեան այդ աստիճանը կը կոչուի Տեղեկագրութեան աստիճան: Սակայն խորհրդարանը քուէիւ որոշեց փակել վիճաբանութիւնը այդ աստիճանին մէջ այս շաբթու Երկուշաբթի օր: Երեսօրէն Մ. Կաթութոն եւ Բայնէլեանք մեկնեցան խորհրդարանէն: Երեքշաբթի օրուն օրաւ կարգին մէջ պիտի ըլլար առաջարկութեան վերջին ընթերցումն, եւ կ'ակնկալուէր թէ Մ. Կաթութոն այդ առթիւ մեծ ատենախօսութիւն մը պիտի ընէր:

—Բրիտանական Արքունական յանձնախումբը որ կարգուեցաւ յամիս 1886 քննելու Մ. Բաթթէօրի պատուաստի դրութիւնն իբրեւ պաշտպանութիւն ընդդէմ ջրախուսութեան, կը տեղեկագրէ թէ պաշտպանողական պատուաստ մը դառնուած է, եւ որ չափ որ կարելի է դատել այսչափ կարճ ժամանակի մէջ, պաշտպանութիւնը միայն է: Չպատուաստուած եւ կատարել չունեցէ եւ կատունեցէ խածուած անասնոց մեծագոյն մասը կատարեցան քանի մը օրեր կամ շաբաթներ ետքը, մինչ պատուաստուած եւ նոյնպէս խածուած անասնոց եւ ոչ մին դեռ ցուցուցած է հիւանդութեան որեւիցէ նշան: Սէքիւթիւնը միտեալ է ցաւ յայտնել այս եղբակցութեան վրայ վասն զի առիթ պիտի ըլլայ բազում սոսկալի փորձերու ողջ կենդանեաց վրայ, որոյ չար ազդեցութիւնը, ըստ նորա դատողութեան, յոռեգոյն է քան թէ քանի մը անձանց մահն ջրախուսութեան ախտէն:

—Յորեկանի տօնախմբութեան շաբաթը փորձ մը եղաւ յԱնգլիա տեսնելու համար թէ Երեքշաբթի արագ կրնար հաղորդուի լուր մը գիշերանց կարգ մը հրաշալուութիւններով բոլոր դազաթները եւ թուող փամփուշտներով: Տեսուեցաւ թէ լուրը կը ճամբորդէր վայրկեանը քան մոզն արագութեամբ: Այսինքն թէ եթէ կարգ մը խարոյկներ վառուէին Սամոսէն ի Սեբաստիա տանող ճամբուն վրայ, լուրը կրնար հաղորդուի մէկ ծայրէն միւսը 9 վայրկեանէն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վաւերացեալ օրինակներն Անկլո-թուրք դաշնակցութեան, նկատմամբ Եգիպտական խնդրոյն, դեռ չեն փոխանակուած: Ամսուան մը պայմանաւոր լրացաւ Յունիս 27ին, բայց երկարեցաւ սրպէս զի ժամանակ ըլլայ աւելի բանակցութեան: Կը կարծուի թէ Անգլիա կ'ընէ ամենայն ինչ որ կրնայ որպէս զի երեք կերպով կ'ընէ Տէրութիւնը նուիրեն իւրեանց աջակցութիւնը, մինչ Ռուսիա եւ Գաղիա հաւասար աշխուժիւ կը դործեն հակառակ կողմը: Վիճաբանութեան միակ կէտն է դաշնագրոյն հինգերորդ յօդուածը, որ պատուութիւն կը շնորհէ Անգլիոյ վերստին դրաւել զիջիլպոտոս ի դիմել ինչ ինչ պարագայից: Կ'ակնկալուի որ խնդիրը լուծուի քանի մը օրուն մէջ:

Նոյն ատեն Լէվան Զեբալի կ'ըսէ թէ Սըր Հ. Տ. Ռուլֆ պիտի մեկնի Կ. պոլսէ քանի մը օրէն, մինչ Սիւննայ կ'իմանայ թէ նորա մեկնումը մօտ չէ: Մ. Նէլիտոֆ, Ռուսիոյ դեսպանը, հրաման ընդունած է արձակուրդ առնելու երբ քաղաքական իրաց վիճակը ներքէ: Եւ կ'ըսուի թէ նա ճամբայ պիտի ելնէ Յուլիս 27ին:

—Շաբաթ օր Կրեական աղերսագիրն ի

քնին առնույ համար կարգուած յանձնախումբը դարձեալ տեսակցեցաւ պատուիրակութեան հետ: Կը կարծենք թէ դոյզն յառաջադիմութիւն եղած է, վասն զի Շաբաթ օր պատուիրակը Երեքշաբթի պալատը կոչուեցան եւ անդ ծանուցուեցաւ անոնց թէ ըստ որում քաղաքական գերագոյն կառուութիւնն ունեցող խնդիրներ կան այժմ Կառավարութեան առջեւ, սա չկրնար նուիրել իւր անմիջական ուշադրութիւնը Կրեական խնդրոյ: Ուստի Նորին Վեհափառութիւնը որոշած է զրկել ի Կրեալ Մահմուտ փաշա, փոխ-նախագահ Պետական Ժողովոյ, որ քննէ կղզւոյն իրաց վիճակը եւ թելադրէ բարենորոգումներ: Երեքշաբթի օր յիշեալ պաշտօնակալը ուղեւորեցաւ ի Կրեալ, ընկերակցութեամբ թէ Բրիտանական եւ թէ իսլամ պատուիրակաց, Նոյն ատեն կղզւոյն ընդհանուր կառավարիչը արգելած է թերթերու խօսիլ այնպիսի նիւթերու վրայ որ կրնան զրգուել թշնամական զգացումներ կամ յարուցանել յուզում:

—Բ. Դուռն ընդունած է պաշտօնական հեռագիր մը որ կը ծանուցանէ թէ քրդերն դարձեալ երեւան ելած է ի Բալէքմոյ ուր ութ անձինք մեռած են առաջին օրը: Ուստի հինգ օրուն քարանթին որոշուած է Սիկիլիայէ եւ հարաւային Իտալիայէ Օսմանեան հաւահանգիստները եկող բոլոր նաւերու համար:

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ յանձնախումբ մը կազմուած է ընդ նախագահութեամբ Հալիլ Րիֆաթ Փաշայի, Ատանայի եւ Գոնիայի գաւառաց մէջ սովէն տառապեալներուն նպաստ հասցնելու համար:

—Յուլիս 1ին Մ. Սթրաուս, Ամերիկեան նոր դեսպանը, ներկայացաւ Վեհ. Սուլթանին եւ մատոյց իւր պաշտօնական վաւերացիրները:

—Սիւննայ կը գրէ թէ գետնաշարժի սաստիկ ցնցումներ զգացուած են ի Պիլաթ, 24 ամսէ առաջ: Գրեթէ բոլոր տուները, խանութները եւ մկիթները աւերակ եղած են եւ բնակիչք փախած են լեռները ուր վրաններու ներքեւ կը բնակին:

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սոֆիայէն Յուլիս 7 թուականաւ ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սոպրանիէն միաձայնութեամբ ընտրած է Սաքս-Գոպուրկ-Կոթայի Իշխանը Իշխան Պուղարիոյ: Այժմ կը մնայ տեսնել թէ այդ Իշխանը պիտի ընդունի իրեն առաջարկեալ պաշտօնը, եւ թէ, եթէ ընդունի ինչ ընթացք պիտի բռնեն միւս Տէրութիւնը: Սբ. Բեղբայրուրդէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ռուսական թերթեր տեսնութիւն կը յայտնեն այս Իշխանին ընտրելութեան վրայ, եւ մին կը յայտարարէ թէ, Ռուսիա չէր կրնար ընդունիլ մինչեւ իսկ Միկիլիէլիոյ Իշխանին ընտրութիւնը ընդ հովանաւորութեամբ խնամապետութեան:

ԱԶԴ

ԱՒԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻՆ Ի ԼԱՆԿԱ

Վաղը Կիրակի, Տէրունական Ընթերցաց մատակարարութիւնը պիտի ըլլայ Լանկայի եկեղեցւոյն մէջ, յետ միջառուր ըստ Թրքաց ժամը 9ին:

ԱՐԺԷՐ ԴՐԱՄՈՑ

Յուլիս 27/9, 1887			
Գոնա. (Կարոն վերը) 46	2 ի Ռուս. Երկ. բաժին 33	15	
Պարտուց Յարգարման Թղթադրամ (Թափաթէի ի Տիւրքիս Գայմէսի) 17	40 ի Ներքին ֆոխառ. 38	44	
ԴՐԱՄԳ, Օսմ. լիւրս 100է			
Մէքիտէյէ	408	16	Րուսիոյ բոլ 90
Մէթալիք	98	40	Նաբոլէոն 88
Պէշլիք	402	35	Գրիմից 54
Ալթըլըք	402	35	Անգլ. լիւրս 111
Մանէթ Թղթարմ 40 4			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏԳՐԱՆԻՍ Ե. ՏԱԿՈՐ ԳՅԱՆԱՆԵ

Ֆիհանգիար Եօգուր, Ամերիկաց խան